"Жер қойнауын пайдалану субъектілері үшін геолог-экономист", "Геммолог" кәсіби стандарттарын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Өнеркәсіп және құрылыс министрінің 2025 жылғы 31 желтоқсандағы № 569 бұйрығы

Кәсіптік стандарт: «Геммолог»

1-ші тарау. Жалпы ережелер

1. Кәсіптік стандарттың қолдану аясы: Кәсіби стандарт асыл және жартылай асыл тастарды геологиялық барлау, өндіру, өңдеу және сараптау саласындағы жұмысты айқындайды

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер, анықтамалар мен қысқартулар қолданылады:

1) Алгоритм – белгілі бір нәтижеге жету үшін орындаушының іс-қимыл тәртібін сипаттайтын нұсқаулар жиынтығы. Ескі интерпретацияда "тәртіп" сөзінің орнына"реттілік" сөзі қолданылған;

2) Бұрғылау – геологиялық құрылымды зерттеу, іздестіру, барлау, пайдалы қазбаларды өндіру, инженерлік-геологиялық ізденістер және т. б. үшін жер қыртысында тау-кен қазбасын (шпур, бұрғылау ұңғымасын, сирек шурфты, шахта оқпанын) негізінен дөңгелек қиманы салу процесі бұрғылаудың көптеген түрлері белгілі: бағаналы, дәнсіз, соққы, шарошек, шнек, діріл бұрғылау, термиялық және др.

3) Бұрғылау қондырғысы – негізінен ұңғымаларды салуға арналған жабдықтар кешені. Стационарлық, жылжымалы, өздігінен жүретін және тасымалданатын бұрғылау қондырғыларын ажыратыңыз;

4) ГРР (геологиялық барлау жұмыстары) – пайдалы қазбалар кен орындарын іздеу, табу және өнеркәсіптік игеруге дайындау мақсатында жүргізілетін әртүрлі арнайы геологиялық және басқа да жұмыстар кешені. Геологиялық барлау жұмыстары пайдалы қазбалар кен орындарының орналасу заңдылықтарын, қалыптасу жағдайларын, құрылымының ерекшеліктерін, заттай құрамын оларды болжау, іздестіру, жату жағдайларын белгілеу, алдын ала және егжей-тегжейлі барлау, геологиялық-экономикалық бағалау және өнеркәсіптік игеруге дайындық мақсатында зерделеуді қамтиды;

5) ГАЖ (географиялық ақпараттық жүйе) – қажетті объектілер туралы Кеңістіктік (географиялық) деректерді және олармен байланысты ақпаратты жинау, сақтау, талдау және графикалық визуализациялау жүйесі;

6) Номенклатура – бұл әртүрлі масштабтағы карта парақтарын белгілеу жүйесі;

7) БКЕ – бағдарламалық қамтамасыз ету

8) Геологиялық ізденістер – пайдалы қазбалар кен орындарын анықтау және перспективалық бағалау үшін геологиялық, геофизикалық және геохимиялық жұмыстар кешені;

3. Осы кәсіптік стандартта мынадай қысқартулар қолданылады

2-ші тарау. Кәсіптік стандарттың паспорты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: Геммолог

5. Кәсіптік стандарттың коды: M71122096

6. ЭҚЖЖ секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

M Кәсіби, ғылыми және техникалық қызмет

71 Сәулет, инженерлік ізденістер, техникалық сынақтар мен талдау саласындағы қызмет

71.1 Сәулет саласындағы қызмет, инженерлік ізденістер және осы салаларда техникалық кеңес беру

71.12 Инженерлік ізденістер саласындағы қызмет және осы салаларда техникалық кеңес беруді ұсыну

71.12.2 Геологиялық барлаулар мен ізденістер бойынша қызмет (ғылыми зерттеулер мен әзірлемелерсіз)

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: "Гемолог" кәсіптік стандарты "кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабына сәйкес әзірленді, білім беру бағдарламаларын қалыптастыруға, оның ішінде кәсіпорындарда персоналды, білім беру ұйымдарының қызметкерлері мен түлектерін оқытуға және геология саласындағы кең ауқымды міндеттердің шешімдеріне қойылатын талаптарды белгілейді.

8. Кәсіптер карточкаларының тізімі:

1) Геммолог - 6 СБШ-нің деңгейі

3-ші тарау. Кәсіптер карточкалары

9. Кәсіптің карточкасы «Геммолог»:	
Топтың коды:	2149-4
Қызмет атауының коды:	-
Кәсіптің атауы:	Геммолог

СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:	Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2018 жылғы 29 тамыздағы № 619 бұйрығы. Геология және жер қойнауын барлау ұйымдарының басшылары мен мамандары лауазымдарының үлгілік біліктілік сипаттамаларын бекіту туралы. Параграф 1. Геолог		
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім (бакалавриат, маман дәрежесі, ординатура)	Мамандық: Геология	Біліктілік: -
	Білім деңгейі: ТжКБ (орта деңгейдегі маман)	Мамандық: Геологиялық суретке түсіру, пайдалы қазба кен орындарын іздеу мен барлау (түрлері бойынша)	Біліктілік: -
	Білім деңгейі: ТжКБ (жұмысшы кәсіптер)	Мамандық: Геологиялық суретке түсіру, пайдалы қазба кен орындарын іздеу мен барлау (түрлері бойынша)	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Жоғары (немесе жоғары оқу орнынан кейінгі) (геологиялық) білімі, жұмыс өтіліне немесе техникалық және кәсіптік (арнаулы орта, кәсіптік орта) (геологиялық) білімі мен саладағы жұмыс өтілі кемінде үш жыл.		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	жоқ		
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:	2114-1-001 - Геолог		
Қызметтің негізгі мақсаты:	Асыл және жартылай асыл тастарды зерттеуге байланысты геологиялық зерттеулер		
Еңбек функциялардың сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Гемологиялық талдау негізінде консультациялар мен сараптамалық пікірлер беру. 2. Алынған мәліметтер негізінде есептер жиынтығы	
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Экспедицияларға қатысу	
Еңбек функциясы 1: Гемологиялық талдау негізінде консультациялар мен сараптамалық пікірлер беру.	Дағды 1: Гемологиялық талдау негізінде консультациялар мен сараптамалық пікірлер беру.	Машықтар:	
		1. Минералдардың түрі мен шығу тегін анықтаңыз. 2. Балансқа қою арқылы есептер дайындау 3. Асыл тастарға сараптама және сертификаттау жүргізу.	
		Білімдер:	
		1. Асыл және жартылай асыл тастар бөлігіндегі минералогия негіздері, сондай-ақ оларды сәйкестендіру. 2. Есептердің құрылымы мен ерекшелігі. 3. Халықаралық гемологиялық жіктеу жүйесі.	
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Ұсынылмайды	
Еңбек функциясы 2: Алынған мәліметтер негізінде есептер жиынтығы	Дағды 1: Еңбекті қорғау нормаларын сақтау	Машықтар:	
		1. Өрт қауіпсіздігі ережелерінің талаптарын орындау. 2. Санитарлық-гигиеналық нормалардың талаптарын орындау. 3. Жер қойнауын және қоршаған ортаны қорғау жөніндегі шараларды сақтау. 4. Еңбекті қорғау жөніндегі қағидалардың талаптарын сақтау.	

	Білімдер:
	1. Ішкі еңбек тәртібі, өнеркәсіптік қауіпсіздік және еңбекті қорғау қағидалары, қоршаған ортаны қорғау, өндірістік санитария жөніндегі нормалар, өрт қауіпсіздігі талаптары, қауіпті және зиянды өндірістік және табиғи факторлардың әсерінен ұжымдық және жеке қорғану құралдары және басқалар. 2. Жұмыс орнында өнеркәсіптік қауіпсіздік талаптарын сақтау тәртібі.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Ұсынылмайды
Дағды 2: Далалық геологиялық барлау ақпаратын талдау	Машықтар:
	1. Ережелердің сақталуын және геологиялық материалдарды сақтауды бақылау. 2. Бастапқы геологиялық ақпаратты талдау. 3. Далалық бақылау деректерін түсіндіру және алдын ала геологиялық қорытындылар жасау.
	Білімдер:
	1. Геологиялық ақпарат пен материалдарды есепке алу және сақтау қағидалары. 2. Далалық геологиялық барлау ақпаратын және олардың сапасына қойылатын талаптарды өңдеу және түсіндіру әдістері. 3. Ішкі еңбек тәртібі, өнеркәсіптік қауіпсіздік және еңбекті қорғау қағидалары, қоршаған ортаны қорғау, өндірістік санитария жөніндегі нормалар, өрт қауіпсіздігі талаптары, қауіпті және зиянды өндірістік және табиғи фактілердің әсерінен ұжымдық және жеке қорғану құралдары және басқалар
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Ұсынылмайды
Дағды 3: Есептерді жасау бойынша құжаттаманы қамтамасыз ету	Машықтар:
	1.Атқарылған геологиялық жұмыстың қорытындылары бойынша қорытындылар мен ұсынымдар қалыптастыру. 2.ГАЖ бағдарламаларында деректерді визуализациялау және ұсыну. 3. Бастапқы геологиялық құжаттаманы жүйелеу және мұрағаттау.
	Білімдер:
	1. Геологиялық ұйымның геологиялық және өндірістік-шаруашылық қызметіне қатысты ұйымдастыру-өкімдік құжаттар мен әдістемелік материалдар. 2.Алынған деректерді өңдеудің әртүрлі әдістері. 3. Далалық геологиялық құжаттаманы ресімдеуге және сақтауға нормативтік-техникалық құжаттаманың талаптары, геологиялық есептер мен қор материалдарын қалыптастыру қағидалары, сондай-ақ материалдарды мемлекеттік геологиялық ақпарат қорларына беру тәртібі.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Ұсынылмайды
Дағды 4: Зерттеу нәтижелерін талдау	Машықтар:
	1.Алынған деректерді бағалы және жартылай бағалы минералдарды (тастарды) іздеуге арналған материалдарды жинау әдістемелеріне сәйкестігін тексеру. 2.Үлгілердің сапасын бағалау және алынған деректерді кен орындарының немесе провинциялардың коллекциялық үлгілерімен салыстыру. 3. Зерттеу нәтижелерінің дерекқорын қалыптастыру және оларды статистикалық өңдеуді жүргізу.

		Білімдер:
		1.Жұмыстың барлық түрлерін жоспарлау және орындау технологиясы және олардың сапасына қойылатын талаптар. 2.Үлгілерді іріктеу әдістері: топырақтан, үңгірлерден, ұңғымалардан және т. б. 3. Геологиялық деректерді статистикалық талдау әдістері, геоақпараттық жүйелерді құру және жүргізу принциптері.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Ұсынылмайды
Қосымша еңбек функциясы 1: Экспедицияларға қатысу	Дағды 1: Объектілердің далалық сынамасын және құжаттамасын жүргізу	Машықтар:
		1. Әдістемелерді сақтай отырып, тау жыныстары мен минералдардың репрезентативті сынамаларын алу. 2. Сынама алу орындарының далалық құжаттамасын (сипаттамасы, эскиздері, фотофиксациясы) жасау 3. Таңдалған үлгілерді таңбалау, жүйелеу және олардың сақталуын қамтамасыз ету.
		Білімдер:
		1. Минералогиялық объектілердің әртүрлі түрлеріне арналған сынау әдістері. 2. Геологиялық үлгілердің далалық құжаттамасына қойылатын талаптар. 3. Геологиялық үлгілерді нөмірлеу және каталогтау қағидалары, сынамаларды бастапқы консервациялау әдістері, оларды тасымалдау және сақтау шарттары, сондай-ақ далалық тізімдемені қалыптастыруға және материалдарды зертханаға беруге қойылатын талаптар.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Ұсынылмайды
	Дағды 2: Далада алдын ала гемологиялық диагностика	Машықтар:
		1. Минералдардың негізгі диагностикалық қасиеттерін анықтаңыз (қаттылық, бөліну, түс ерекшеліктері және т. б.). 2. Бастапқы сәйкестендіру үшін далалық жабдықты қолданыңыз 3. Зертханалық зерттеулер үшін перспективалық үлгілерді бастапқы сұрыптауды және іріктеуді жүргізу.
		Білімдер:
		1. Негізгі тау жыныстарын құрайтын және акцессорлық минералдардың диагностикалық белгілері. 2. Реактивтермен және далалық жабдықтармен жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік техникасы қағидалары. 3. Бағалы және жартылай бағалы минералдардың диагностикалық белгілері, Шикізат сапасын далалық алдын ала бағалау әдістері, үлгілердің өкілді топтамасын қалыптастыру принциптері және оларды әрі қарай зерделеу үшін тасымалдауға қойылатын талаптар.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Ұсынылмайды
	Дағды 3: Зерттеуге дайындық	Машықтар:
		1. Зерттеу әдістері мен орындарын таңдаңыз. 2. Қажетті жабдықтар мен материалдарды қоса алғанда, экспедициялар жоспарын әзірлеу. 3. Ықтимал тәуекелдерді бағалау және жұмыс қауіпсіздігін қамтамасыз ету шараларын әзірлеу.

		Білімдер: 1.Минералдардың табиғи сапасының деректерін талдауға арналған қолданыстағы статистикалық әдістер мен бағдарламалар. 2.Жабдықтардың жаңа түрлері. 3. Дала жұмыстарын жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасының негіздері, Табиғи және өндірістік тәуекелдерді бағалау әдістері, лагерьлер мен жабдықтарды ұйымдастыруға қойылатын талаптар, сондай-ақ дала жағдайында Алғашқы медициналық көмек көрсету қағидалары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Ұсынылмайды
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Жауапкершілік Шыдамдылық Эмоциялық парасат	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:		
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:
	8	Бас геолог

4-ші тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

10. Мемлекеттік органның атауы:
Қазақстан Республикасының Өнеркәсіп және құрылыс министрлігі
Орындаушы:
Байжигитова С.Т., +7 (707) 111 94 42, a.khamit@geology.kz
11. Әзірлеуге қатысатын ұйымдар (кәсіпорындар):
"ҚР өндірістік геологиялық ұйымдарының Қауымдастығы" заңды тұлғалар бірлестігі
Жоба жетекшісі:
Азимжанов И.И.
E-mail: i.azimzhanov@apd-holding.com
Телефон нөмірі: +7 (778) 120 11 11
12. Кәсіптік біліктілік жөніндегі салалық кеңес: 07.10.2025 ж.
13. Кәсіптік біліктілік жөніндегі ұлттық орган: 24.10.2025 ж.
14. «Атамекен» Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: -
15. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: Нұсқа 2, 2025 ж.
16. Болжамды қайта қарау күні: 22.08.2028 ж.